

39818,

80

Brez Boga na svetu.

Slovaški napisala Kristina Roy.

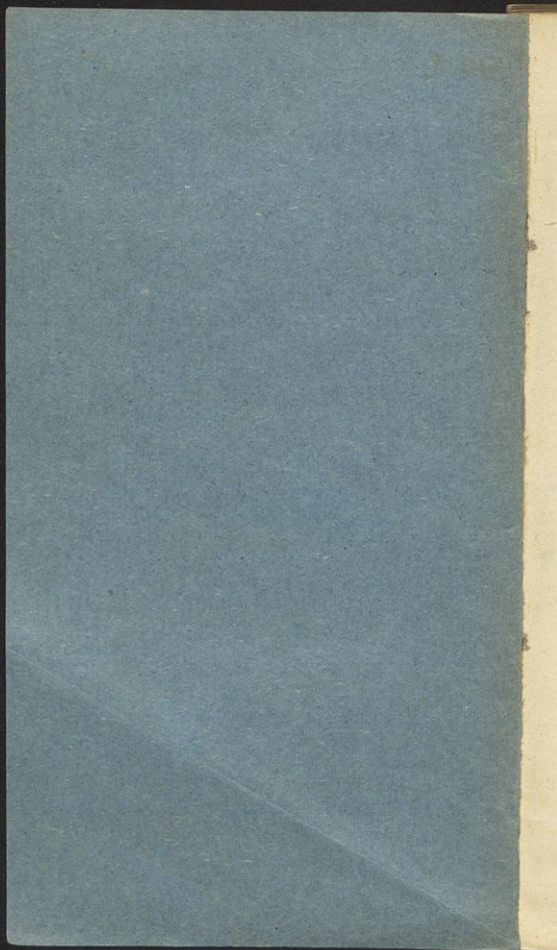

Ljubljana 1913.

Založil Anton Chráska.

Natisnila Kleinmayr & Bamberg.

Brez Boga na svetu.

Slovaški napisala Kristina Roy.

Ljubljana 1913.

Založil Anton Chráska.

Natisnila Kleinmayr & Bamberg.

030027253

Tudi najstarejši ljudje niso pomnili take zime, kakor je bila meseca grudna l. 18 ..., ko so našli nekega adventnega večera raševanski vozniki pri pokopališču zmrzlo žensko in jo prinesli v županovo hišo.

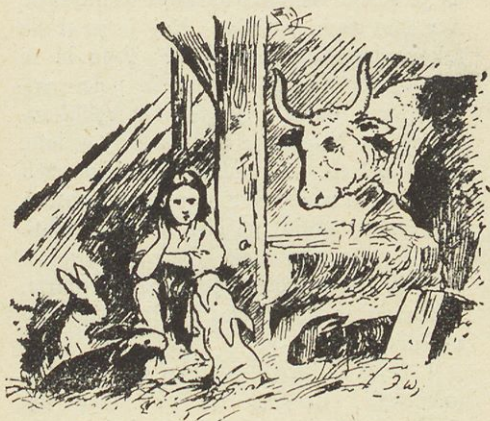
Pri županji so se⁸⁰dele ravnokar nekatere sosede. Precej so se lotile dela. Ena je razvezala rjuho, ki je v njej bila zmrznjenka zavita, druga je držala glavo, tretja pa je svetila. Kar zavpijejo vse:

„Otrok, otrok!“ Nesrečna žena je držala v otrplih rokah na prsih zalega živega dečka. Zajokale so žene, zajokal je otrok, celó vznikom so se ulile solze. — Revček!

Tretji dan so tujko pokopali na občinske stroške. In koliko ljudi je šlo za njeno krsto! kakor da bi bila bogata gospa. Toda kaj bo sedaj z dečkom? Odkod je bila žena, ni izvedel ne župan, ne notar. „Otrok ostane ubogi občini v nadlego“, zdihovali so nekateri skopuhi. A to se ni zgodilo; županja ga je sama obdržala. In čeprav ga ni redila kakor lastnega, je vendar gledala, da ni poginil.

Martinko — tako so ga imenovale žene, ker niso vedele, kje in kako je bil krščen — Martinko se je klatil pri županovih po hiši in po dvorišču kakor — brez zamere! — psiček. Nihče se ni posebno brigal zanj, a vendar je kolikor toliko napredoval. In komaj odrastel otročjim letom, je bil županji priden pomočnik. V vsem ji je rad postregel: če je bilo treba nositi drva, ali pasti svinje, ali rezati koprive za gosi — vse je rad storil. Zato se tudi fantku ni godilo nič kaj preslabo. Jesti so mu dajali zadosti in ga tudi oblačili za silo. Dokler je bil

majhen, je spaval v kotu pri peči, ondi, kamor ga je položila županja, ko je bila še njegova mrtva mamica ž njim v izbi. Ko je bil pet let star, se je moral preseliti v hlev.

Cesto je sedelo krog njega krdelo domačih zajcev, kakor da bi se o njem posvetovali. Velika krava šarka se je vselej ozrla po njem, kadar je lezel v svoje gnezdo. Čudila se je pač, da deček nikdar ne moli, kadar gre spat. Ona pa in vsa rogata živina, preden leže, pripogne kolena in pošlje zdihljaj k Bogu.

Šarka seveda ni vedela, da bi ga bili morali naučiti tega gospodarji, da se pa niso čisto nič brigali, če zna moliti ali ne.

Županja ni storila otroku res nič žalega, in marsikdo jo je pohvalil, češ da je storila delo krščanskega usmiljenja. A v šolo ga ni poslala. „Kaj je pa treba takega beračiča še v šolo? Tega bi še manjkalo! Saj ga pozimi in poleti potrebujemo doma“, je večkrat rekla sosedinji. — Ko mu je minulo enajsto leto, ga je peljala k župniku, da bi ga vzeli v krščanski nauk. Ker pa ni znal ne brati, ne očenaša moliti, ga niso hoteli sprejeti.

*

V jeseni potem je županja umrla, in župan je dal dečka čredniku za pomočnika.

Stari Andrej — tako so črednika imenovali, drugače ga ni nihče nazival — je bil že slab in bolehen in težko mu je bilo hoditi za živino, zlasti ker so Raševljani imeli svoje pašnike v oddaljenem kraju med hribi. Toda ker je že mnogo let pastiroval občini, ga niso hoteli kar tako odstaviti in so mu rajši dali pomočnika. In nikdar jim ni bilo tega žal. Martinko je bil kakor ustvarjen za pastirja; menda ker je že

od otročjih let bival v hlevu, se je bil nemi živini priljubil. Ko je zjutraj šel po vasi in trobil v rog, so vsi rogači v hlevih vzdignili glave: krave, teleta, pa tudi nekoliko ovac je teklo za njim kakor psiči. Bundaš, Andrejev stari

pes, je s košatim repom pometal prašno cesto, z ušesi strigel in težko čakal, da bo Martinko počil z bičem, in potem je šla čreda veselo proti hribom.

Martinko je z Bundašem vred oskrboval živino tako dobro, da so ga imenovali enoglasno za črednika, ko je leto pozneje

stari Andrej umrl. Obljubili so mu v plačilo: dvoje oblek, čizme in nekaj perila. Hrano bo pa dobival po hišah, kakor stari Andrej, vsak dan pri drugi gospodinji.

Zunaj vasi pri pokopališču je stala kočica, ki jo je bil nekdanj volil občini star samec. Na polovico je bila že raz-

padla; le soba in kuhinja sta bili še pod streho, ker sta se opirali ob breg. Ta kočica je 16 let služila staremu Andreju za stanovanje, in sedaj naj stanuje v njej Martinko. Stari Andrej je zataknil vsa okenska s slamo, in tako je ostalo; poleti ni svetilo solnce noter, pozimi pa sapa ni prepihovala. Čemu neki bi bila Andreju svetloba? Pozimi itak

ni bil nikoli doma, ker je hodil po hišah od soseda do soseda. Poleti pa, kadar je prišel utrujen domov, je precej zaspal. Ah, ni mogoče vam povedati, kako je bilo Martinku pri srcu, ko je prvič stopil v kočo in pomislil, da mu bode tu odslej bivališče!

Stene so bile odrgnjene, zakajene in vse polne pajčevine; na tleh vse polno smeti, slame in prahu od več let. Pri županovih je bil hlev veliko lepši. Martinko se prime za glavo in tako stoji nekaj trenutkov; potem sede na prag in se milo razjoče. Prvičrat v življenju se je zdaj revež zavedel, da nima nikogar, da je zapuščen prav kakor ta kočica. Ko tako joče, zasliši nad seboj žvrgolenje ptička. Ozre se gori in zagleda ob strehi lastovičje gnezdo. Lastovke so priletele iz daljave in si čistile hišico, da bi v njej poleti stanovale, preden zopet odlete daleč, daleč odtod.

Martinko zardi in reče sam sebi: „Saj tudi meni ni treba, da bi tako grdo ostalo.“ In kakor je mislil, tako je storil. Najprej potegne slamo iz oken in jih omete s staro metlo, ki jo je našel. Vsako je imelo samo eno šipo, druge so bile vse pobite. Nato omete

pajčevine po stenah in brunih. Čudo, da ni prišel ob sapo od prahu. In vsak dan, ko je prišel s paše, je čedil svoje stanovanje.

Naredil je ilovico, kakor jo je videl delati pokojno županjo, tudi žolte gline je prinesel in zamazal vse luknje v steni in po tleh. Grobarjeva žena je šla mimo in videla, koliko se deček trudi; smejala se je, dečka pohvalila zavoľjo snažnosti in — šla naprej. Ali ko se je drugi dan vrnil Martinko s paše, je bila soba in kuhinja lepo omazana z žolto glino ter črno in višnjevo poškropljena; po tleh je bilo vse nanovo očejeno in posejano s peskom, da je bilo veselje.

Ubogi deček ni vedel, naj bi se li jokali ali smejali. Grobarjeva žena se je pa hvalila proti čuvajki s tem svojim delom. Ženam je ugajalo to in so se dogovorile in pobelile hišo tudi zunaj. Možje pa tudi niso hoteli zaostati, so pa streho popravili. Občina je dala narediti nova okna, po 60 krajcarjev vsako. Grobar, ki je znal, kadar ni bil pijan, dobro mizariti, je popravil staro mizo, klop in posteljo. In župan mu je dal v posteljo nove slame.

„No, Martinko, zdaj se pa boš lahko kmalu oženil“, so se ž njim šalili možje.

Toda čeprav je sedaj imel Martinko lepo stanovanje in je tudi skrbel, da bi vedno tako ostalo, je bil vendarle najrajši v hribih. Saj je tam bilo najlepše. Sedeval je tam na sivi pečini in z nje je pregledoval svojo čredo in jo s svojim glasom vladal kakor kralj svoje kraljestvo.

Na levi strani so se po hribih raztezali smrekovi, bukovi in hrastovi gozdi. Prijetni smrečji duh je plaval po zraku, kadar je vleklo; ob lepem vremenu pa se je glasila mila pesem po hribih. Drevo se je nagibalo k drevesu, veja k veji in po perju je čarobno šustelo in brnelo. A kadar je v jeseni padalo listje, se je zdelo, da mu smreke pojejo mrtvaško pesem. Spodaj pod pečino se je prostiral pašnik kakor velika zelenosvilnata ruta, prepletена s cveticami. Ob njem se je vil potoček kakor srebrna steza. Na desni pa je bila seč. Nekateri grmiči so spomladi lepo cveteli, nekateri samo zeleneli; poleti in v jeseni je bilo ondi dosti različnih jagod in malin. Martinko je poznal vse rastline, koristne in škodljive; stari Andrej mu jih je vse razkazal.

Oj kakšna lepota, ko se vsa okolica v zlatem solncu sveti! Martinko se je včasih v to rajsko lepoto ves za-

maknil in vse okrog sebe pozabil. Če se je živina mirno pasla, je spletal iz šibovja vsakovrstne reči. Začel je najprej vezati metle, potem je poskusil napraviti pleteno valilnico, nazadnje tudi koš

za sir. Vsak dan si je nekaj takega prinesel domov. Kmetice so mu za to plačale, kolikor so hotele. Vendar si je nekaj krajcarjev prihranil. „Kdo ve“, si je govoril, „čemu mi bo dobro, ker moram skrbeti sam zase“. Večkrat, ko je tako sedel in plel, si je pri sebi

mislil: Bilo li je vse na svetu že zmiraj tako? in če ne, kdo neki je naredil vse? Kdo je ukazal solncu, da izide zjutraj in zaide zvečer? Mogoče tisti „Bog“, ki je njegovo ime župan izgovarjal, kadar je klel, in o katerem pravijo žene, če kdo umrje: „Dobri Bog ga je vzel k sebi!“ Kje pa je tisti Bog, in kam jemlje tiste ljudi? Je li tudi moja mater vzel tja? Če je naredil vse, kar vidim, je res zelo moder in dober. Kako modro in lepo je vse napravljeno! Nekatera zelišča rastejo za živež, druga pa za zdravilo; katera ljubijo senco, je Bog zasadil pod grmovje, druga pa prosto na solncu. In če dežuje, kako vse oživi po njivah in po gozdih! Ker pa preveč dežja škoduje, pa daje Bog zopet solnce in veter. Če je res On tisti, ki je vse naredil, je gotovo velik in moder gospodar.

In če je tamkaj, kamor jemlje vse ljudi, tudi tako lepa zemlja? Ko je županja umirala, so ji dali denar v roko, „za prevožnjo“ so rekli. Za kakšno prevožnjo? Je li menda velika voda med našo in ondotno zemljo? Kdo neki tam prevaža ljudi? In če v kateri hiši umrje kdo, ne smejo ves teden v njej nič delati, da bi duša imela mir. In potem

peko kruh, ker je najboljše, pravijo, ako plava vonj iz kruha po hiši, s tem da se duša spravi v mir. Zakaj pa nimajo one duše miru prej? Nemara da tam pri Bogu ni tako lepo kakor tukaj? Ah, da morajo ljudje umreti! Take misli so rojile dečku po glavi. Rad bi bil koga vprašal o tem, pa ni nikogar imel.

Že je bil eno leto samostojen črednik. Zopet je prišla vesela spomlad. Tedaj je nagloma umrl župan. Vdal se je nazadnje pijančevanju in mrtvoud ga je zadel. Martinko je vsak dan mislil na njega. Kam je neki prišel? Ali vidi Boga? Kakšen je Bog?

Ko je neki dan mladi pastir sedel zopet na skali in pletel koše, je pogledal proti nebu in zdihoval, govoreč:

„Moj Bog, da jaz čisto nič ne vem o Tebi! Ali ker Ti lahko narediš vse, stóri tudi, da bom kaj izvedel o Tebi in tudi o tisti deželi, v katero pelješ ljudi po smrti. So li tam vsi skupaj, dobri in hudobni?“

Veroval je Martinko, da ga je Bog slišal. Mirno je pletel dalje. Kar zasliši žalostno meketanje; hitro plane z Bundašem tja, in kaj zagleda? Njegova najljubša ovčica, bela s črno liso, je

zdrknila z brega in se zamotala v grmovje. „Ah, ubožica! kako naj te spravim nazaj? Ker je kamenje tako polzko.“ Težko se je Martinko doli kobacal in še teže je gori splezal z ovčico. A kako je bil vesel! Na rami jo je nesel, gladil jo je in karal, dokler je ni dejal med druge ovce. Veselo je poskočila ter se je mirno dalje pasla.

Opoldan, ko je gnal živino napajati so prišle žene iskat gob, in tem je Martinko razlagal, kaj se mu je pripetilo.

„Martinko“, reče stara Hudčevka, „to je prav tako, kakor je pisano v sv. pismu o tistem pastirju, ki je imel sto ovac, pa se mu je ena izgubila; pa je pustil 99 ovac na paši in šel iskat tisto izgubljeno.“

„In našel jo je?“

„Seveda jo je našel. In zadel jo je na svoje rame in toliko se je veselil, da je sklical sosede, naj se radujejo ž njim.“

To je Martinka zelo zanimalo.

„In kdo je bil tisti pastir, kje pa stanuje?“

„Tega jaz ne vem. Gospod Kristus je to nekoč pripovedoval svojim učencem.“

„In kdo je bil tisti gospod?“

„Oj, Martinko ! kako si neumen !“
smejale so se druge žene, a Hudčevka
se je potegnila zanj : „Nikar ga ne za-
smehujte reveža, kaj ne veste, da nima
nikogar, da bi mu kaj pripovedoval, in
tudi v šolo ni hodil. Veš, deček, Jezus
Kristus je Sin Božji. — Sedaj pa mo-
ramo iti naprej.“

Žene so odšle. Deček pa še po-
mislil ni, da so se mu smejale, temveč
se je veselil, da je izvedel kaj o Bogu,
da ima Bog sina, ki se imenuje Jezus
Kristus. „Jezus“ se je zdelo Martinku
jako lepo ime. Tisti Jezus je morda tudi
bil pastir. Mogoče je On sam imel tistih
sto ovac. In če so tam, kjer so bivale,
pašniki, so tam tudi gozdovi in hribi, in
potem je tam vsekakor zelo lepo!

Ko je zvečer gnal domov, se je
večkrat ozrl proti nebu. „Mogoče tam
tudi kdo žene čredo s paše, morebiti
celo sam Božji sin, Jezus. Ker je go-
voril o ovcah, gotovo sam ovce pase.
In če On vidi tudi mene? Skoraj bi rad
umrl, ko bi vedel, da me vzame v službo
za pastirja. Bi vsaj kmalu videl, kako
je kaj tam“.

Drugo jutro je vstal Martinko po-
seбно vesel. Lepo se je umil, počesal in

lepše ko sicer napravil, in ko so mu nazadnje prignali grobarjevo belico, je iznenada vprašal grobarjevko:

„Tetica! lepo vas prosim, vidi li Bog vse, kar počenjamo?“

Žena ga je grdo pogledala, ker se je ravnokar prepirala z možem, ki jo je natepel.

„Da, on vidi vse, sinko, in če boš delal hudo, te bo kaznoval“, je zagodrnjala.

„O teta, ne bom nič hudega storil“, je zagotovil deček. „Zdaj pa z Bogom!“

„Hodi z Bogom!“

Pa Martinko se še enkrat obrne in vpraša: „Teta, ali nas tudi vidi Njegov Sin?“

„Kateri Sin?“

„Jezus.“

„Kristus Gospod, ej, seveda. Zdaj pa le pojdi!“

Martinko je šel, a vso pot se mu je zdelo, da gresta skupaj, Jezus Sin Božji na nebu zgoraj, on pa s svojo čredo tu spodaj. Od tega dne si ni upal preklinjati živine kakor poprej; kajti če Jezus vse vidi, gotovo tudi vse sliši.

*

Tako je Martinku pretekel ves teden v sreči in zadovoljnosti. Ko je nekoč v

soboto zvečer gnal svojo čredo s paše, je zvonilo ravno večernice. Praznično je zvona glas plaval po dolini. „Jutri bo nedelja“, misli Martinko pri sebi, „zvonijo z velikim zvonom; jutri pojdejo ljudje v cerkev. A kaj delajo v cerkvi?“ — On še ni bil nikoli v cerkvi. Ko je imela županja pogreb, je sedel med beraškimi vrati in je slišal, da so v cerkvi igrali in peli in da je gospod župnik ljudem nekaj razlagal, ali ničesar ni razumel. Nekoč pozimi je hotel iti v cerkev — poleti itak ni mogel, ker je moral pasti gosi. „Kaj boš pa ti delal v cerkvi?“ je rekla županja. „Brati ne znaš, tudi obleke nimaš, takšni, kakor si ti, so v cerkvi le na potu!“ — Zakaj le gredo v cerkev? Govore li tam z Bogom, ali se jim tam razlaga o Bogu in o Jezusu? Gotovo, pa jaz ne smem iti tja. Danes ni Martinku dišala večerja. Še celo Bundaš, ki se mu je toliko prilizoval, ga ni mogel potolažiti.

Tako težko mu je bilo pri srcu, da bi bil najrajši pobegnil nazaj v hribe, pa še rajši za svojo mamico. Šel jo je obiskat na pokopališče. Dostikrat je že prinesel cvetlic na njen grob in dolgo časa pri njem sedel ter premišljeval, kje

neki je njegova mati in če se ji dobro godi. Danes ji ni prinesel cvetlic, a zalival je tiste, ki so rasle na grobu, z grenkimi solzami. „Dobra moja mamica, ali tudi vam tam pri Bogu branijo iti v cerkev, ker ste bili brez domovine, kakor meni tu branijo. Ah, mamica moja!“

Ne daleč od njega je grobar kopal jamo in je slišal dečka zdihovati in tožiti. Popusti lopato in gre k njemu.

„Kaj se jočeš, Martinko, kaj ti pa je?“ ga vpraša.

Martinko mu razloži svojo žalost. A stari mož ga ni razumel, kajti čeprav je šel vsako nedeljo v cerkev in dosti vedel o Bogu in o Božjem Sinu, vendarle ni nikoli mislil na Boga.

„Nikar se ne jokaj,“ mu reče; „seveda je žalostno, da so te pustili tako nevednega. A to ni res, kar govoriš; ti si naš črednik in ne brezdomovinec. Le pojdi smelo z drugimi mladeniči na kor, nihče ti ne bo nič rekel.“

„O striček, če pa obleke nimam!“

„No, saj poleti itak ne moreš iti v cerkev, ker moraš pasti živino, a v jeseni dobiš novo obleko od občine, potem pa lahko pojdeš vsako nedeljo.“

„In kaj naj bi delal tam? Striček, lepo vas prosim, naučite me, kar delate v cerkvi!“

„Kaj delamo v cerkvi? Hm, deček, pojemo, tega pa ne moreš, ker ne znaš brati; lahko pa poslušáš, kaj gospod

berejo ali molijo, moreš moliti za njimi in poslušati pridigo.“

„Kaj je to: pridiga?“

„Ah, pa si res neumen! Gospod nas uče, kaj smo dolžni delati.“

„Jaz sem pa mislil, da vam razlagajo o Bogu.“

„Seveda, to sem ravno mislil. Pri-povedujejo nam o Njem in o Gospodu

Jezusu, kakor je čas. O Božiču, kako se je Kristus rodil, v postnem času, koliko je pretrpel, kako so Ga judje zvezali in obsodili na smrt in pribili na križ, kjer je umrl. O Veliki noči slišimo, kako je vstal iz mrtvih tretji dan in živ prišel iz groba. In ob Vnebohodu, kako je šel v nebesa k svojemu Očetu. — Zdaj me pa pusti v miru, drugače ne bo jama gotova.“

„Oj striček, saj vam bom pomagal, samo povejte mi še, kako so ga tisti judje pribili na križ.“

„Lezi na tla, pa ti pokažem to. Tako — sedaj pa iztegni roke, kolikor moreš! Vidiš, tukaj skozi noge in roke so Mu zabili žeblje, potem ga s križem vzdignili, in tako je visel razpet na križu, dokler ni umrl.“

Martinko plane pokonci.

„Ah, to Ga je pa bolelo! Zakaj so Ga tako mučili, kaj je storil?“

„On ni nikoli storil nič hudega, še nobene žale besede ni izpregovoril; samo dobrote je delil ljudem. Od daleč so hodili in nosili bolnike k Njemu, in On je vsakega ozdravil. Pri tem je učil ljudi, kako naj živijo in služijo Bogu. Umorili so ga zato, ker niso hoteli poslušati resnice.“

„Oh, kako so bili hudobni!“

„Res so bili hudobni. On je hodil med njimi kakor pastir; prav kakor ti paseš živino na travi, tako je On hranil ljudstvo z Božjo besedo — in so Ga umorili.“

Dalje ni mogel grobar govoriti. Bilo mu je samemu nekam tesno pri srcu, kakor če ima kdo dobrega prijatelja, ki mu je storil veliko dobrega, pa ga pozabi, dokler ga kdo ne opomni, da je bil zelo nehvaležen. Grobar je dobro poznal sv. pismo; saj je prebral vso biblijo, ki jo je podedoval po očetu; in tudi je hodil v šolo in se učil zgodeb sv. pisma, tudi v cerkev je hodil in vedel vse, kar mora kristjan znati o Kristusu. Ali nikoli ni mislil na Njega; pozabil, pozabil je svojega Zveličarja, in sedaj mu ga je Martinko spravil v spomin.

Ko sta izkopala grob, sta šla vsak svojo pot.

Tisto noč ni mogel spati Martinko, še očesa ni zatisnil. Vendar je nekaj izvedel o Jezusu, kakšen je bil — kako dober, neskončno dober! „In ker je Božji sin, je gotovo prišel naravnost od Boga; in na tej zemlji je gotovo bilo veliko takih ljudi, kakor sem jaz, ki niso nič vedeli o Bogu, in tistim je

razlagal vse o Njem. In ker je bil res tako slaven zdravnik, je gotovo ljudi poučil in jim pokazal rastline, katere imajo zdravilno moč in kako naj se rabijo, da bi vedeli, kako naj se ozdravijo bolezni, kadar Ga tu več ne bo. Saj je sam najbolje vedel, čemu je vsaktero rastlino njegov Oče naredil. O, da so Ga umorili, da so Ga umorili, in še tako strašansko! Gotovo je Bog pomoril vse tiste, ki so to storili, in svojega Sina je vzel zopet k sebi. Tam pa Jezus pač uči tiste, ki jih Bog vzame k sebi, kako naj žive, ker tam je menda vse drugačno življenje kakor tukaj. Ali pa jih tam pase kakor pastir svojo čredo. Tako je Jezus res vendarle pastir, in ker tam pase ljudi, ne ovac, morebiti me vzame za ovčarja, ko pridem k Njemu; in včasih pride k meni v hribe, ker je tako dober ljudem.“

Že se mu je začelo dremati, ko mu šine misel v glavo: „Ali ker Bog jemlje k sebi vse, ki umrjejo, so torej pri Njem tudi tisti, ki so Jezusa umorili.“ Deček sede v postelji ter majaje z glavo reče: „Jaz bi jih ne trpel ondi. — Nikar, tisti judje gotovo niso tam! pa kje so? O, da bi mi kdo povedal še to!“

Toda v tem je že zazvonilo jutro, in Martinko je moral iti na delo.

„Drugi ljudje pojdejo v cerkev, bodo slišali o Bogu, o Jezusu, jaz pa moram iti v hribe! Zopet ne bom ničesar izvedel. Čemu sem pač na svetu brez Boga?“

Kmetice so zaznale, da je Martinko žalosten in zajokan. Vprašale so ga, kaj mu je, pa nič ni povedal, saj mu itak niso mogle pomagati. Danes ni gnal živine tja do seči. Pasel je pri potoku ob potu, ki drži na Brezovko. Komaj je pojedel svoj kosček kruha in ostanke razdelil Bundašu in svoji ljubljeni ovčici Beruški, kar zagleda popotnika iti proti sebi. Bil je mladenič, po gosposko oblečen. Na rami je nesel torbo in v roki dežnik.

„Dobro jutro, pastirček! Pelja li ta steza na Raševo?“ mu zakliče naproti.

Martinko sname klobuk ter reče: „Da, prijateljček,* le ne krenite od teh dreves in od potoka, ker se ne daleč odtod steza razdeli v troje.“

Tujec se nasmehlja. Priljubil se mu je pastirček z lepim rjavim obrazom in s črnimi očmi. „Nisi li žalosten, ker si vedno sam?“ ga vpraša prijazno.

---

* Slovaki radi rabijo take ljubkave besede.

„Druge dni nisem žalosten, samo danes, ker je nedelja, ljudje gredo v cerkev, jaz pa moram živino pasti.“

„Nikar se ne žalosti; je dosti ljudi, ki ne pasejo živine, a v cerkev tudi ne gredo.“

„In kam pa Vi greste?“

„Sedaj grem na Raševo in potem še dalje po svetu.“

„In kaj tako hodite?“

„Veš, učim se v šolah, in v tistih šolah potrebujemo veliko denarja, zato pa si ga moramo iti po svetu izprositi pri dobrih ljudeh!“

„Reveži! In kaj se učite?“

Tujec se je zasmel na ves glas, da je po gozdih odmevalo.

„Kaj se vse učimo, ti ne morem povedati; pa ti povem, kaj postanemo, ko se bomo izučili.“

„In kaj boste?“

„Nekateri bodo zdravniki, drugi odvetniki, tretji duhovniki, četrti učitelji in nekateri notarji.“

„Kaj boste pa Vi?“

„Jaz bodem duhovnik.“

„Aha,“ se je razveselil Martinko, „da boste mogli pridigovati ljudem; go-

tovo se veliko učite v šolah o Bogu in Kristusu. Vi že pač veste vse o Njem?"

Zopet se tujec nasmehlja.

„O, že veliko vem in bi tudi že zdaj lahko pridigoval, bržkone bom popoldan pridigoval namesto gospoda župnika.“

„Lepo Vas prosim, pridigujte danes meni, še nikoli nisem slišal pridige; do svoje smrti Vam bom za to hvaležen.“

„Tebi? — No, dobro! Najprej pa moram vedeti, kaj že veš o Gospodu Jezusu Kristusu.“

Deček mu je povedal vse, kar je vedel, kolikor so mu povedale žene in grobar.

Tujec se je zelo začudil: „O, mladenič, ti si brez Boga na svetu in brez Kristusa, kako naj ti pridigujem, ko nič ne veš!“

Martinko je moral teči k živini, ker so se krave bodle, da bi jih razgнал. Ko se je vrnil, je sedel tujec na kamenu, v roki je imel knjigo in bral. Sedel mu je k nogam in željno pričakoval.

„Si že spet tukaj?“ izpregovori tujec. „Glej, ta knjiga ima nadpis: Novi zakon Gospoda in Zveličarja našega Jezusa Kristusa. V tej knjigi je vse zapi-

sano, kaj je storil Kristus Gospod, kaj je učil, kje se je rodil in kako je umrl, kako je šel v nebesa ter da bo zopet prišel.“

„Je li tam tudi pisano o tisti drugi deželi, kamor jemlje Bog ljudi, kadar umrjejo?“

„Seveda, to je tu ob koncu.“

„So li tam pri Njem zopet vsi skupaj, hudobni in dobri?“

„Ah, kaj še! Dobri so gori v nebesih, zapomni si to, in hudobni v peklu pod zemljo, in kdor pride tja, ne bo nikdar več oproščen. Vsi ljudje so hudobni. Bog je bil jezen na vse ljudi in vse je obsodil v pekel. A tedaj je prišel Kristus, Sin Božji, na svet in se je dal za ljudi pribiti na križ in umoriti, in tako nas je odrešil peklenskega pogubljenja. Tudi Bogu samemu ni bilo po volji, da bi ljudje prišli v pekel. On jih je hotel imeti vse pri sebi v nebesih. „Kajti tako je Bog ljubil svet, da je dal Sina svojega edinorojenega, da se ne pogubi, kdorkoli vanj veruje, ampak da ima večno življenje.“ Glej, tudi tebe je Bog tako ljubil, in da bi ti ne bilo po smrti trpeti bolečine v peklu, je dal za tebe mučiti svojega Sina na križu. In če to veruješ, prideš po smrti k njemu.“

„Ah, lepo Vas prosim, učite me te besede“, ga zaprosi Martinko. Kmalu je znal na pamet tisti stavek in prosil dalje: „Berite mi, kako je Gospod Jezus umrl za mene.“

Tujec je bral in bral. Njemu samemu se je o tihem nedeljskem jutru zdelo kakor novo, kar je bral. Bral je, kako je Gospod Jezus trpel za nas v Getsemani, kako so Ga prišli ujet, in ker jim Ga je Judež izdal, so Ga zvezali in odpeljali; in kako so Ga vsi učenci zapustili. Kako so Ga hudobni veliki duhovniki obsodili na smrt, kako so Ga zasmehovali, pljuvali in tepli. Nato so Ga peljali k Pilatu, od Pilata pa k Herodu. Herod se mu je dosti nasmejal in Pilat, dasi je videl, da je Jezus nedolžen, Ga je dal vseeno bičati in naposled Ga obsodil k smrti na križu. Vojaki so mu v sramoto ogrnili star rdeč plašč in na glavo mu pritisnili krono iz trnja, da mu je kri po obličju kapljala, dà, tako je bil zmučen in razpraskan, da bi Ga ne bil nihče spoznal. In ko so Ga peljali na goro Golgato in si je on sam nesel križ na raztepenih ramah, je padel od velike slabosti in bolečin pod križem, in zadeli so križ Simonu Cirenejcu, ki je šel ravno

mimo. Potem so ga razpeli na križ in pribiti na križu je visel med nebom in zemljo. Zemlja Ga ni hotela in nebo se je zaprlo nad Njim. Solnce Ga je peklo v rane in kri je curkoma tekla po križu, in ko je v preveliki vročini vpil: Žejen sem! so mu dali piti kisa in žolča. Tri ure je visel v takih bolečinah. Za svoje morilce, ki so Ga na križ pribili, je molil. Svojo mater, ki je pri križu skoraj omedlela, je tolažil. Razbojniku, ki je vanj veroval, je odpustil grehe ter mu rekel: Še danes boš z menoj v raj. In ko so njegove bolečine prikipele do vrha in so Ga mimoidoči še zasramovali, je zavpil: Bog moj, Bog moj, zakaj si me zapustil! Naposled je izročil duha svojega Očetu, naklonil glavo in umrl.

Nadalje je bral tujec, kako se je zemlja tresla in solnce je otemnelo, skale so pokale in grobi so se odpirali. In kako sta Jožef Arimatejec in Nikodem, dva bogata moža, pokopala Božjega Sina in velik kamen zavalila grobu na vrata, ki so ga potem judje zapečatili, da ne bi mrtvi Jezus šel iz groba.

Tukaj je moral tujec prenehati, kajti Martinko se je vrgel na tla in je jokal in jokal, malo da mu ni srce po-

čilo, da je tako umrl zanj Sin Božji, da ga reši pekla. In tujec, ko je videl dečka tako jokati, je zaprl knjigo in pobesil glavo, in če bi se ne bil sramoval, bi bil jokal še sam — jokal bi bil nad tem, da je že od mladih nog vedel vse to, pa si ni nikoli v srce vzel, jokal bi bil nad svojimi grehi, da so pripravili Božjega Sina v grob. Da bi dečka potolažil, mu je bral po kratkem molku dalje . . .

Martinko ne bi bil verjel, ko bi mu bil kdo zjutraj povedal, kako pridigo bo danes slišal in kaj vse izve o Jezusu. In ko je njegov mladi pridigar odšel, je zadremal. In se mu je sanjalo, da vidi Jezusa umirati na križu in da prav k njemu nagiblje glavo in pravi: Za tebe, Martinko, umrem! In še se mu je sanjalo, da je bil z Marijo Magdaleno pri praznem grobu, in Jezus je stal živ zraven nju; in zopet, da vidi Jezusa, kako gre z učenci svojimi po cesti. Naenkrat se vsi ustavijo, Jezus se loči od njih in že gre sam više in više, kakor da bi ga solnce nosilo na rokah, dokler ga ni megla zakrila. Martinko je videl tudi skozi meglo, kako je Oče nebeški odprl vrata in ljubeznivo sprejel svojega Sina in vse mu je dal, karkoli si je želel.

Ko se je prebudil, ni verjel, da so bile to samo sanje. Tri reči si je Martinko najbolje zapomnil: „Tako je Bog ljubil svet, da je dal Sina svojega“ — „Glejte, jaz sem z Vami vse dni do konca sveta“ in „Jezus zopet pride“. To zadnje ga je najbolj veselilo, in zato od tega dne ni imel večje želje, nego da bi se naučil brati. Tujec mu je bil namreč rekel: „Ko bi znal brati, bi ti to knjigo dal.“ Bila je drobna, pa dosti debela, in vse je bilo o Sinu Božjem. Kar mu je tujec prebral, je bilo le na nekoliko straneh. „O, da bi tako knjigo imel in sam znal brati v njej!“ A bil je že prevelik, da bi ga vzeli v šolo pozimi, in branje je menda zelo težka reč. Ob tem si je pri sebi mislil: Ker me Gospod Jezus (kar po kratko „Jezus“ ga ni mogel več imenovati) vsekdar sliši, ga poprosim, in On mi bo pomagal. Poklekne torej, sklene roke in pogleda gori, kamor je bil šel Gospod Jezus, in prosi: „Dragi Gospod Jezus! Jaz sem tako neumen mladenič, saj veš, da me nihče ni učil brati, in v šolo bi me gotovo ne vzeli več, ker sem že odrasel; zato te lepo prosim, pošlji mi dobrega človeka, ki bi me naučil brati, da lahko izvem vse o Tebi!“

Martinko je veroval, da ga je Božji Sin slišal ter da mu izpolni njegovo prošnjo; na kakšen način se to zgodi, ni vedel in ni vprašal. Veroval je samo in je bil srečen. „Bom tudi jaz nekoč bral Novi zakon Gospoda našega Jezusa Kristusa, pa ga bom gotovo!“

Ko se je v četrtek zvečer vrnil s paše, je prinesel čuvajevki iz protja pleteno valilnico. Bile so pri njej ravno ženske zbrane in so se razgovarjale, da so danes pokopali Brezovanovo Ano in da bo moral njen Joško beračiti, ako ga ne vzame katera kmetica za pastirja gosem. Martinko je poznal tisto ženo in njene dečka; gostovala je pri kmetu in je bila pridna in čedna. Pa se je pred desetimi leti prisojila k nekemu zidarju v Budimpešti, in ko se je mož tam pone srečil, je prišla z otročičkom nazaj v svojo domovino. Hodila je po dninah, in dasi je jako ubožno živela, je vendar pošiljala v šolo svojega dečka že od petega leta. Martinku se je deček smilil. „Siromak je, prav kakor jaz! Ker nima matere, ga pošljejo beračit ali ga vzamejo h gosem, in pozabi vse, kar se je v šoli naučil, in ko odraste, bo ravno tako neveden kakor jaz.“ Vsak dan je imel Martinko v mislih Joška, in čimdalje bolj se mu je smilil.

V soboto zvečer se naglo čedno obleče in krene proti županovi hiši. Županja je stala na dvorišču.

„Martinko, meni se zdi, da se greš ženit!“ mu zakliče. „Kam pa si se namenil tako oblečen?“

„Samo k Vam grem, tetica. So li striček doma?“

„Kaj hočeš pri njem? — Juri, pridi sem, Martinko je prišel tožit . . .“

„O, kaj še!“ oglasi se župan v kuhinji.

Pokojni župan je bil suh, novi pa je bil debel kakor bukva. Poklical je Martinka v kuhinjo.

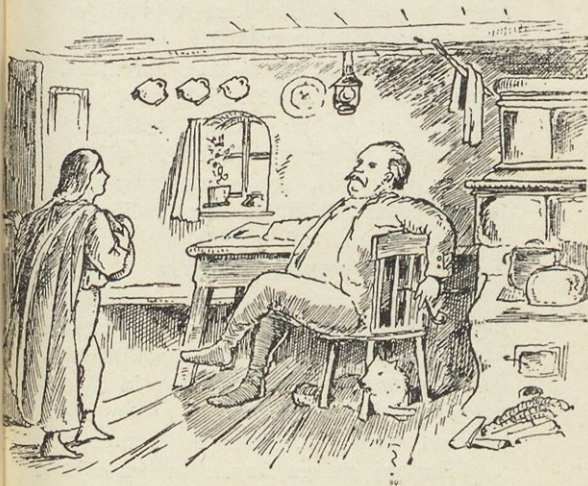
„No, kaj pa bo dobrega? Stopi sem in sedi!“

„Hvala lepa, lahko tudi stojim.“

„Ali greš tožit gospodinje, da te slabo oskrbujejo? Ali pa se ti koča razsiplje? Ali si izgubil kravo? menda, hahaha?“ se šali župan in mu je všeč, da je Martinko rdeč kakor kuhan rak. Tožiti — on, Martinko — gospodinje? Res, da so mu nekatere dajale vodo namesto juhe in tenek kosček kruha, da se je videl zvonik skozi, ali do smrti bi se ne bil pritožil zoper nobeno. Saj so bile druge bolj usmiljene, dajale so mu toliko, da je lahko še kaj dejal na stran za drugi dan.

„Nisem prišel tožit“, zagovarja se pohlevno. „Dobim toliko, hvala Bogu, da se najem do sitega.“

„In kaj torej?“

„Prišel sem vprašat, kaj stori občina z Brezovanovim Joškom?“

„Glejmo ga, kaj ga neki skrbi?“ se začudi župan. „No, tebi ga bomo dali,“ reče s smehom, „pokaži občini svojo hvaležnost, da te je sprejela!“

Martinka je zopet oblila rdečica. „Saj to — to je ravno, striček, česar sem Vas prišel prosit, dajte ga meni! To je že res, da se moram izkazati hvaležnega občini. Zato Vas lepo prosim, nikar ga ne pošljite beračit, tudi ne gosi past; dajte ga meni!“

„Haha, fant, jaz se samo norčujem, ti pa to misliš zares? Ljubi moj gospodar, s čim ga boš preživljal, hahaha?“

Prišla je županja in ko je slišala, o čem se govori, se je razjezila: „O, takšen bedak! Misli, da bomo redili dva namesto enega, ali pa da mu damo hlapca, dragi gospod, ali kaj?“

„Tega ne mislim, gospa županja“, zagovarja se mladenič; „imam že nekaj krajcarjev prihranjenih in nekaj zaslužka imam vedno z metlami. In Bog, ki daje vse ljudem in živini, tudi naju ne zapusti in nama da, česar bo potreba.“

Zastonj sta ga župan in županja pregovarjala, zastonj sta mu prerokovala: „Bosta revščino trpela!“ Vse zaman. „Od gladu bosta poginila!“ Nič ni izdalo. Martinko tega ni verjel, zmiraj je le prosil za Joška. Nazadnje ga je župan poslal domov, da naj gre spat in se premisli.

Skoraj vse žene v vasi so se jezile. Vse so preklinjale Martinka, kaj si neki misli! Dogovorile so se, da mu bodo odslej dajale še manjši kosček kruha, ker si toliko upa. A kaj je pomagalo? Ker je dan za dnevom hodil k županu in prosil, so mu naposled Joška dali.

*

Oh, to je bil vesel dan za Martinka! Takega še v vsem svojem življenju ni pomnil. Pri grobarju si je izposodil voziček ter šel preselit Joška. Kar je dečku mati zapustila: skrinjo polno obleke, veliko odejo, klop, mizo, slamnat stol, je občina prodala in s tem plačala stroške za njen pogreb. Deset goldinarjev je še za dečka ostalo na občinskem uradu. Saj mu bo dobro, kadar se bo šel kaj učiti.

Žene so se zbrale pri Hudecovi hiši. Od smeha bi se bile malone zadušile, ko so videle Martinka, da rine z vozičkom k hiši. A nekatere so tudi jokale: „Ubožček! enako se rado družijo — saj sta oba enaka!“

Žene so naložile na voziček skrinjo s perilom in obleko, zvezale vkup pernato odejo in dve blazinici, pridele so še vsakojakih cunj, pa tudi nekaj živeža, malo krompirja, repe, čebule, kolikor je

tega ostalo po Ani. Dečka sta se upregla in pogumno potegnila ter peljala voziček čez vas. „Le glej, Joško, da boš svojega atka lepo poslušal!“ so klicale hudo-mušne žene za njima.

Po poti nista dečka nič govorila. Šele ko sta obstala pred kočo, pogledata drug drugega, in Joško se razjoče in ž njim tudi Martinko.

„Nikar se ne jokaj, Joško!“ tolaži ga s solzami v očeh. „Tudi jaz sem tak zapuščen siromak kakor ti. Pa odkar sem izvedel, da me je Bog tako ljubil, da je dal pribiti na križ svojega Sina zame, ter da me Gospod Jezus zmiraj vidi, mi ni več tako pusto na svetu. Nič se ne boj, prav dobro se nama bo godilo tukaj, in po bratovsko se bova ljubila.“

Joško je nehal jokati. Zložila sta skrinjo z vozička in vse znosila v kočo. Nato sta voziček peljala nazaj h grobarju. Grobar jima je urezal, da bi žena ne videla, velik kos kruha, in grobarjevka je priteknila, da bi mož ne videl, Jošku kos sira. Tako sta se že spotoma najedla do sitega. Ko sta prišla domov, je postavil Martinko posteljo. V vsem svojem življenju še ni spal v pernatih postelji, navadno je ležal na slami, odet s starim

plaščem. Sedaj sta postlala. Joško je odprl skrinjo. Kmetice so mu ohranile plahto in namizni prt iz materinih stvari. Pogrnila sta ž njima posteljo in mizo.

„Tu položiva knjige“, je dejal Joško.

„Tam na voglu bi morale imeti svoj prostor knjige, pa nimam nobenih, pa kaj bi tudi ž njimi, ker ne znam brati,“ reče Märtinko žalostno. „Saj zato sem te k sebi vzel, ker ne bi rad, da v službi pozabiš vse, česar si se naučil v šoli; moraš hoditi v šolo, da si moreš prebrati, kar je o Bogu zapisano v knjigah in kako je umrl Sin Božji za nas in kako bo zopet prišel“.

„O, jaz že znam brati“, pobahal se je Joško in zdelo se mu je čudno, da tako velik fant kakor Martinko še ne zna brati. „Ko je bila moja mamica bolna, sem jej bral ravno tisto, kako je Kristus vstal iz groba. Imeli smo dosti knjig.“

Joško začne iskati v skrinji in izvleče culo s knjigami, jo razveže in razloži knjige po mizi; najprej svoj abecednik, potem berilo, katekizem in Zgodbe svetega pisma, še čisto nove, ker mu jih je pred kratkim podarila mamica; dalje veliko in debelo pesmarico, molitvenik

„Studenček življenja“ in staro po prednikih podedovano postilo, nazadnje pa še posebej v robec zavito knjigo.

„To je sveto pismo, biblija“, razloži Martinku, ki je strmel ob tolikih knjigah.

„In je tu notri tudi pisano o Bogu?“

„Seveda, vse samo o Bogu, takoj od kraja, kako je Bog ustvaril svet v šestih dnevih. To pa imam tudi v Zgodbah in podobe o tem.“

In dečka sta jela ogledovati podobe, in Joško mu jih je vse razlagal: Kako je Bog ustvaril svet pa tudi človeka, kako jima je kača zavidala, da prebivata v raju in da jima dobro gre, in kako je zapeljala Evo, da je bila nepokorna in jedla od prepovedanega sadu. „Eva pa je zapeljala Adama, in sta se oba pregrešila. Gospod Bog ju je potem oba izgnal iz raja. Imela sta dva sina, Kajna in Abela, in Kajn je bil hudoben, Abel pa dober; Kajn je ubil Abela itd.“ Martinko bi se ne bil naveličal ga poslušati do večera.

„In tisto vse vas učijo v šoli?“ vpraša v začudenju.

„Nekoliko se učimo v šoli, a dosti mi je že prej moja mamica pravila, sedaj pa že znam sam brati.“

Joško začne brati. Dasi mu je bilo šele 8 let, je že izvrstno bral. Martinka so solze oblivale. Zdaj šele je spoznal, kako krivico mu je storila pokojna županja, da ga ni poslala v šolo. Sedaj bi lahko sam bral iz te svete knjige, če bi se bil naučil. Pa kako nepričakovano je dobil tisto sveto knjigo v hišo!

Res je zdaj bogat, ker ima besedo Božjo pa Joška, ki mu jo bo zaporedoma bral. Po stari navadi je imel Martinko klobuk vedno na glavi, ali kakor hitro je Joško prebral le nadpis: „Sveto pismo“, se je precej odkril in odslej ni nikoli sedel pokrit v sobi, kjer je bila na mizi sveta knjiga. Županja ga je učila, da se mora odkriti pred starimi in gosposkimi ljudmi.

Menil je torej, da se spodobi še večja čast tisti knjigi, ki je od Boga in pripoveduje o Bogu.

*

Prve štiri dni, ko sta skupaj bivala, se Martinko ni do sitega najedel ne kruha ne kuhe, kajti kmetice so se zmenile in mu niso dale še toliko jesti kakor prej. A dečka sta si vzela od doma nekaj krompirja in soli. Martinko je razdelil jed in kruh na dva dela, manjšega za sebe, večjega pa za Joška, pa še Bundaša sta nasitila. Ko je Martinko pasel čredo, je Joško nabiral maline; a Martinko ni vzel nobene, ker je mislil: Bodo mu teknile, ko pojdeva domov, ker bo revček lačen.“

Kmetice pa niso mogle dolgo nagajati dečkoma. Ko so videle, kako veselo ženeta živino s paše, vsak butaro šibja na hrbtu, kako sta si prijazna in se živo pogovarjata, sta se jim oba prikupila in so jima začele dajati več kruha in kaše ali juhe, razen nekaterih lakomnic.

„Saj nam ne bo manjkalo,“ je rekla čuvajevka, „dečka ne smeta stradati.“

„Siromaka!“ jima je marsikdo rekel, a nihče ni vedel, da ni bilo v vsej vasi srečnejših ljudi od teh dveh. Veselo je zbudil Martinko zjutraj svojega tovariša. Umila sta se v bližnjem potoku, se počesala in čedno napravila. Joško je naglas molil Očenaš, Martinko pa tiho za njim. V culico sta zavila abecednik in Zgodbe sv. pisma, nož za šibje in nekaj špage, nato je Martinko vzel rog in Joško je izpustil Bundaša, pa hajd tja doli po vasi in potem s čredo proti hribom.

Ko je Martinko oskrbel živino, požili so vsi trije, kar so jim gospodinje dale za zajtrk. Joško je prebral eno zgodbo sv. pisma, potem je pokazal Martinku v abecedniku, katero črko se ima učiti. Sam je šel past ali pa je rezal šibe za metle in pletenice. Ko jih je dosti narezal, se je Martinko medtem tudi naučil svojo črko. Kmalu je začel sestavljati besede. Joško se je dostikrat čudil, kako hitro in dobro mu gre. Martinko pa je rekel: „Koliko sem jaz premišljal, da je branje pač zelo težka reč, pa je le igrača. Da bi le Bog blagoslovil tiste umetelne ljudi, ki so naredili abecednik! Človek bi si to drugače težko

zapomnil, pa so dali k vsaki črki podobno: pri **i** so narisali iglo, pri **c** cep, pri **u** uho in oko pri **o**! Res bi moral biti človek zelo zabit, da bi se ne naučil. Ko to trikrat pogledam, pa že znam. Saj je tudi vse vkup, branje in pisanje, pa bi se lahko naučil še pisati.“ Joško je imel staro, razbito tablico in kosček kamenčka; to sta jemala s seboj, in Martinko se je učil tudi pisati.

In včasih je sedel z abecednikom ali s popisano tablico v rokah in premišljeval, kako bo pozimi, ko utegne še bolj se vglobiti v knjige in brati v svetem pismu; tedaj se je ozrl proti nebu in rekel: „Nisem te zaman prosil, Gospod Jezus, da mi pošlješ dobrega človeka, ki bi me naučil brati; Ti si mi poslal tega pametnega dečka. Za to te presrčno lepo zahvalim!“

Ko je Joško narezal šib (kar je zelo rad delal) in jih prinesel, sta jih osnažila in zvezala v butare; pri tem je Martinko učil svojega tovariša spoznati koristne in škodljive rastline. „Zapomni si dobro“, mu je rekel, „katere so ljudem in živini škodljive; kadar boš sam pastiroval, bode ti to v prid.“

Nekoč je pritekel Joško ves upehan, češ, da je našel toliko kopinšnic, da jih

je bilo vse črno, in ni prej miroval, dokler mu ni Martinko dovolil, da vzame drugi dan koš s seboj. Nabral jih je poln koš in nesel v gozdarjevo hišo. Pri gozdarju so dobro poznali njegovo mater in so ga vprašali, kje sedaj stanuje. Kopinšnice so mu dobro plačali in še zraven nekaj v koš dali, kar je dečkoma dobro došlo. Potem so Jošku naročili, naj jim prinese vsako sredo in soboto mesa, da dobi za vsak pot tri krajcarje. Vsa srečna sta se ta dan vrnila domov.

Od tega dne je Joško nosil vsakovrstne reči iz vasi gozdarjevim, in Martinko ga je vsakokrat poslal tudi na pošto, če tam ni kaj za gospoda gozdarja. Slišal je nekoč, da so žene tožile, da so dolgo čakale pisma, ta od moža, ona od sina, in tista pisma so ležala teden na pošti ali pri pismonoši. Gozdar je pohvalil dečka, da sta pametna in postrežljiva. In ko so slišale to sosedo pri gozdarjevih, so Jošku tudi marsikaj naročile. Sedaj Martinku ni bilo treba, da bi mu dajal od svojega kruha, ker je Joško sam dosti zaslužil. Celo za zimo sta si mogla marsikaj prihraniti. Ena gospodinja mu je dala jajc, druga krompirja ali repe, tretja zelja ali fižola;

in ker je bilo tisto leto obilo sadja, so dovolile dečku pod drevjem si nabrati, kolikor je mogel nesti. Dečka sta tudi znala ceniti taka darila in sta vse spravljala za zimo, kajti Martinko je vedel, da bi sicer gladovala, ker pozimi se nič ne dobi na polju.

*

Jošku nikakor ni bilo po volji, da ga ob nedeljah nikoli ni hotel Martinko vzeti s seboj v hribe. Bil je najrajši v njegovi bližini, ali Martinko je rekel: „Kaj, ti znaš brati in vse razumeš, pa nočeš iti v cerkev? Le pojdi in prav dobro pazi, da mi boš povedal, kaj so gospod župnik pridigovali!“

Joško si sicer ni veliko zapomnil iz pridige, če so pa peli kakšno pesem, ki jo je znal na pamet, jo je doma zapel Martinku in mu jo toliko časa narekoval, dokler se je ni naučil in ž njim vred pel. Martinku so vse pesmi ugajale, a ena najbolj, to je vedno prepeval, kadarkoli je bil samotен:

Kje si, Jezus Krist, Zveličar ljubljeni,
kje te najdem in mir tvoj zaželjeni?
Dušo tre mi greh in žal in vse gorje,
o zasijaj, Luč nebeška, mi v srce.

Dokler te ne najdem, le nemiren bom,
 po dne in ponoči glasno klical bom:
 Meni žalostnemu se, Jezus, pokaži,
 grehov me očisti in me potolaži!

„Tisti, ki je to pesem zložil,“ si je mislil Martinko, „tudi pač o Tebi, moj dragi Jezus, veliko ni vedel kakor jaz.“

Ko sta zvečer dečka prišla s polja domov, prižgala sta si majhno svetiljko, ki jo je Joško podedoval po svoji mami. Joško je potem bral iz sv. pisma, kako je Gospod Jezus trpel in umrl. Včasih je hotel brati kaj drugega, ali Martinko mu ni dopustil.

„Pozimi bova prebrala ves Novi zakon in tudi nekaj iz Starega; sedaj pa morava tole brati, dokler si prav ne zapomniva, kako se je dal Gospod Jezus mučiti za nas, da tega nikoli ne pozabiva, ampak da se nama globoko vtisne v srce.“

Toda Jošku bo treba še dosti časa čitati trpljenje Gospoda Jezusa, preden se mu vtisne v srce. Saj je na svetu dosti otrok, pa tudi odraslih ljudi, ki nikoli ne pomislijo, koliko je zanje pretrpel Božji Sin. Joško je bral rad samo zavoljo tega, ker ga je Martinko hvalil in njegovo umetnost občudoval.

Martinku pa so bile misli vedno pri Jezusu, koderkoli je hodil, posebno če je bil sam.

Neko nedeljo je gnal s hribov pozneje kakor navadno. Že se je stemnilo in mesec mu je svetil na pot. Kar se mu zazdi, da vidi na zemlji ležati človeka, ki ima roke nad glavo sklenjene in vzdihuje kakor v velikih bolečinah. Najprej se je ustrašil, potem pristopi bliže in vidi, da tam leži drevo, ki ga mesec obseva, dočim večerna sapa piha po gozdih. Martinko obstoji pri drevesu in si na tihem govori: Takole je Božji Sin ležal na tleh na tistem vrtu in je zdihoval, jokal in molil in se zame boril z grozo smrti, da je bil njegov pot kakor kaplje krvi. Strašno ga je v srce bolelo, ko je to premišljeval, da je jokal vso pot domov in si želel: „Da bi le kmalu smel iti k Bogu, da bi videl Gospoda Jezusa, ah, na kolena bi padel pred Njega, in koliko bi se Mu za vse zahvalil!“

Tisti večer in tudi drugekrati so zapazile žene, da je Martinko jako tih in resnoben; posmehovale so se mu: „Domišlja si preveč, ker je oče takemu dečku.“

Martinko ni odgovoril takemu govorjenju, pa si je mislil: „Božji Sin ni

odprl ust svojih, ko so Ga zasramovali; še branil se ni, ko so Ga bičali.“ Martinko se ni nikoli smejal, kadar je slišal nespodobne šale ali če so kmetje kleli in pri božjem imenu prisegali; če je le mogel, je rajši zbežal. „Saj jih Bog vendar sliši in tudi Gospod Jezus, ker je povsod in vse vidi in sliši,“ si je govoril Martinko; „spodobno je, da smo tihi, krotki in ljubeznivi, kakor je bil njegov Sin.“ Prepričal se je, da so ljudje pozabili Boga in živeli, kakor da bi Ga ne bilo.

*

Zopet se je končala jesen. Kmetice so pozaprlle živino v hleve. Oblekle so mla-dega pastirja in se zopet, ko je dobil nove hlače, telovnik, suknjo, srajco in čizme, ž njim norčevale, da se gre lahko ženit. In on? Ah, to vam je bilo govorjenja in smeha po vsej vasi! Kajti Martinko je šel z Joškom v šolo! Gospod učitelj ga spočetka ni hotel vpisati; dejal je, da ga bodo otroci preveč zasmehovali. Ali ko ga je izkusil in se je prepričal, koliko črk že zna brati in pisati, mu je rad dovolil, da sme hoditi v šolo. Pozneje je večkrat rekel, da še nikdar ni imel takega učenca, kakor je

bil Martinko. Ta se tudi ni nič zmenil za to, če so ga poredneži zasramovali in so za njim na cesti klicali: „Neumnež, neumnež!“ in če je snežilo, so ga neprestano kepali. Delal se je, kakor da ne bi nič videl in slišal. V obnošeno suknjico oblečen je sedel tiho in mirno na zadnjem prostoru. Za nekaj časa ga je gospod učitelj posadil više, in preden je potekla zima, je že sedel med tistimi, ki so se na pamet učili katekizem, pesmi in zgodbe sv. pisma.

„O, da bi vi bili vsi taki učenci kakor Martinko, pa bi mi bilo veselje, da sem vaš učitelj! Medtem ko se vi prepirate in tepete, naredi on svojo nalogo,“ je večkrat rekel učitelj. Tudi ga je imel rad zategadelj, ker je bil čeden in postrežljiv. Martinko in Joško sta bila vselej prva v šoli, in če ni bilo pometeno, je on pomel, odprl okna, pobrisal prah, pospravil učiteljevo mizo, prinesel vrč vode in nato se je lotil svoje naloge. Tudi manjšim je pomagal, če so prišli k njemu. Saj so ga ljubili in ga radi poslušali, ko jim je razlagal o Gospodu Jezusu, kako je umrl za nas in kar so se ravno učili v zgodbah sv. pisma. Tako jih je zabaval, dokler

se ni začela šola, da niso skakali po klopeh in delali prahu. Kajti dobro si je zapomnil, kaj je učitelj nekoč rekel: „Otroci, ta prah, ki ga delate pred poukom, me umori.“

Časih niso marali otroci poslušati zgodbe sv. pisma; da bi vendarle bili mirni, jim je razlagal, kako si gradijo gnezda ptičice v gozdih, kako veverice skačejo po drevju, kakšno strašansko kačo je zasačil in kako je Bundaš skakal v seči za zajci. Večkrat, ko je učitelj prišel v šolo, so stali otroci okoli Martinka in ga tiho poslušali ali pa so se smejali, da je bilo veselje. Res, takega učenca, ki bi bil učitelju toliko hvaležen za njegov trud, še ni bilo v Raševem.

A ni bilo Martinku prav lahko, hoditi v šolo in preživljati Joška in sebe. Gospodinje, ker jim ni stregel kakor prejšnje leto, so mu dajale samo kosilo. Dokler sta dečka imela, kar je Joško nabral v jeseni in kar si je Martinko prihranil iz svojega zaslužka, je še šlo, ali kako bo potem?

Dostikrat je imel Martinko vse prste razpokane v soboto, ker je tako pridno plel ali pa z Joškom žagal in sekal drva. Toda Bog je dan za dnevom skrbel za dečka, da nista stradala. In

Martinko se je celo hvalil: „Še nobeno zimo nisem užil toliko toplote kakor letos. V šoli je zjutraj zakurjeno in doma tudi kuriva, ker sva si nanosila suhega dračja, ki ga je nama dal gozdar; lahko s tem prebijeva do spomladi.“ In prehitro jima je minila zima in prišla je spomlad.

Takrat pa se Martinko ni posebno veselil zgodnje spomladi, nekoliko zavoljo šole, še bolj pa zaradi cerkve, ker zdaj ni mogel hoditi ne v eno ne v drugo. Ah, ko je v jeseni prvič stopil v cerkev in sedel na zadnji prostor, ni vedel, kam naj bi gledal. Bil je ravno cerkveni god in zahvala za poljske pridelke. Ob oltarju in krog po cerkvi so gorele sveče, orgle so donele in ljudstvo je pelo. Gospod župnik je pridigoval, da se njih pradedje niso smeli shajati, da bi Boga častili in božjo besedo brali. Pozneje pa so vendarle dobili dovoljenje, da si sezidajo to cerkev. Zato je prav, da se danes zahvalimo Bogu, da imamo to hišo; Bog je res povsod pričujoč in povsod nas vidi in sliši, a vendar je dobro, da se zbirajo v tej hiši, kjer jih nihče ne sme motiti. Tukaj lahko Gospodu Jezusu potožijo vse in prosijo pomoči, pa tudi čujejo Njegovo besedo. Potem

je gospod župnik opomnil, koliko je Bog to leto blagoslovil polje in sadje. Martinko bi bil najrajši naglas pritrdil župnikovim besedam. Ko so po pridigi pobirali darove, je izsul, meneč, da to

iz hvaležnosti darujejo Bogu, vse svoje krajcarje iz mošnjice v darilnico, dasi se je bil namenil kupiti zanje različne potrebščine.

In poslej ni ostal doma nobeno nedeljo. Pa k mladeničem na kor ni hotel

iti, ker je bil zapazil, da so se tam suvali, nespodobno obnašali in šepetali. Rajši je sedeval z Joškom na beraški klopi pri stopnicah blizu vrat, kjer ju ni nihče motil: mirno sta tam poslušala, ko je župnik pridigoval, z zbranim duhom sta molila pa tudi pela, če je bila znana pesem, najprej na pamet, potem pa iz Joškove pesmarice. Žene so se pogostoma ozirale na Martinka; imel je glas kakor zvonček, in pel je iz vsega srca hvalo Bogu. Veselje je bilo gledati obadva dečka, ko sta snažna in čedna skupaj šla v cerkev in sta tiho, kakor se spodobi v svetem kraju, sedla na svojo klop. Pogrešali ju bodo v cerkvi, ko ne bosta več hodila.

*

Ko je torej prišla pomlad, je minilo Martinku najboljše veselje.

S pomladjo je prišel tujec v vas, popotnik, ki je prodajal sv. pismo in vsakovrstne dobre knjige. Gredoč po vasi, je stopil tudi v pastirsko kočico. Videl je, da stanujeta tu dečka sama, pa se je posadil pri njiju. Ponudila sta mu kruha, ki sta ga včeraj dobila od grobarjevke. Razkazal jima je vse svoje

knjige in podobice, in ko je zaznal, da bi Martinko rad imel majhen Novi zakon, ki bi ga lahko vzel s seboj na pašo, pa da nima denarja, mu ga je podaril in vsakemu še podobico. Na Martinkovi podobici je bilo nebo z belim golobčkom, ki je nesel v kljunčku pisemce, in spodaj je bilo napisano: „Ljubim tiste, ki mene ljubijo, in kateri me zgodaj iščejo, me najdejo.“ Na Joškovi je bil venec iz poljskih cvetlic in v njem napisano: „Daj mi, sin moj, srce svoje.“ Martinko se ni mogel nikoli zadosti nagledati teh podobic in lepih besed.

„Kaj ne,“ je dejal tujcu, „to pomeni, da me Gospod Jezus ljubi, in če Ga pridno iščem, da Ga najdem, in On želi, da mu damo svoje srce?“

Dolgo se je tujec razgovarjal z dečkoma in težko mu je bilo odgovarjati Martinku na vsa vprašanja. Martinko je ta dan zvedel veliko o Gospodu Jezusu, o onem svetu in večnem življenju.

Tri dni je ostal tujec v vasi; vsak večer je obiskal dečka, in ko je odhajal, bilo je v soboto, mu je Martinko pomagal nesti njegovo veliko torbo do mesta. Čeravno so se mu rame šibile pod težo, ni se mu zdelo pretežko; bil

je bolj vesel, da je smel enkrat nesti sv. pismo, nego da bi mu bil kdo dal pol sveta. „Popotujte z Bogom, prijateljšček!“ je voščil prodajalcu sv. pisma. „Gospod Jezus naj vam pomaga, da bi prodali vse. Da bi le mnogi kupili sveto pismo in ga brali, da ne bodo več živeli brez Boga na svetu!“

„Bog daj, ljubi sinko. Le zvesto hodi za Gospodom Jezusom, dokler On ne pride, da se bova potem videla pred Njegovim obličjem in večno veselila! Še eno, Martinko: Če se ti bo kaj slabo godilo na svetu, tolaži se s temi besedami, ki jih je rekel Jezus: „V hiši Očeta mojega je veliko prebivališč. Grem pripravljat vam prostora! In ko odidem in vam pripravim prostor, pridem zopet in vas vzamem k sebi, da boste tudi vi tam, kjer sem jaz.“

Martinko je obljubil, da si bo dobro zapomnil to vse. Ko mu je pa kolporter hotel plačati za njegovo pot, se je skoraj razjokal: „Toliko lepega in dobrega ste me naučili, sveto knjigo in lepe podobice ste nama darovali, in jaz naj bi vam nič ne pomagal?“

Kolporter mu poboža lice, ga objame in mu pogleda v lepe črne oči

ter ga poljubi na čelo kakor dober oče svojega ljubega sinčka. Tako sta se ločila.

Martinko je še dolgo sedel na groblji ob cesti in gledal za popotnikom. Verjel je, da ga tudi Oče nebeški nekdam pritisne, kakor ta dobri mož, na svoje srce. Že je čutil, kako dobro se mu bo ondi godilo.

*

Kmetje so se veselili, da je šla živina zopet na pašo, ker po skednjih, kozolcih in kolnicah je bilo že precej prazno. Martinko se je tudi tolažil, da bo zopet videl svoje ljubljene hribe. Samo ga je silno skrbelo: kaj z Joškom? Iz šole ga ne bi bil rad vzel pred skušnjo; ali kdo ga bo preživiljal, ako ne bo ž njim pasel? Prihodnji ponedeljek morata prvič gnati živino na pašo.

V nedeljo popoldan je stal Martinko pred vrati svoje kočice in premišljeval: „Kam je neki spravil ljubi Bog toliko ledu in snega? Pred kratkim“ so bili veliki kupi snega pred najino kočico, da je še videti ni bilo, in glej, zdaj je tu trava zelena. In doli na loki so si dečki pred nekoliko tedni naredili veliko drsalnico, a zdaj ondi mečejo žogo, deklice se pa med drevjem lovijo, da je kaj.“

Martinko se je vglobil v svoje misli, tako da ni zapazil, da gre proti njemu županja, dokler ga ni ogovorila.

„Grem h grobarjevki,“ je rekla med drugim, „no, Martinko, to ti pa povem, da si res vse hvale vreden, ker si pozimi lepo skrbel za Joška. Njegova mati te bo na onem svetu blagoslovila za to. Ker je pa kakor ti rada videla, da hodi njen Joško v šolo, smo se zmenile, da bomo za njega skrbele do konca šolskega leta. En teden bo jedel pri nas, drugi teden pri mlinarici in potem pri Hudčevki.“

Martinko ni vedel, kako naj bi se zahvalil. „Bog naj Vam tisočkrat povrne, teta!“

Tako je bil vse skrbi prost. Tisti ponedeljek ni bilo v vsej vasi srečnejšega človeka od Martinka. Joško mu je pomagal z živino blizu do seči. Martinko je potem milo gledal za njim, kako teče v šolo. In popoldan je Joško priletel kakor strela na pašo. Martinko mu je prihranil nekaj kruha in kaše od kosila; Joško si ni dal dvakrat reči.

Kmetice so izpolnile besedo. Preživljale so Joška do skušnje. Obubožala ni zavoljo tega nobena; ker če kdo kaj dobrega stori, mu Bog obilo povrne.

Ni li ti, Martinko, dolgočasno v hribih, brez Joška?“ so ga vpraševale kmetice, vsak večer druga. Ali Martinku ni bilo dolgočasno ne samotno. Nekaj časa je bilo treba, da je oskrbel svojo čredo in razstavil krave, da bi se med seboj ne bodle. Potem je potegnil iz žepa svoj Novi zakonček in bral. Največkrat je prebral samo dve ali tri vrste, ker mu še ni šlo tako hitro kakor Jošku; toda kar je bral, je potem pri delu pre-mišljeval. In vsak dan je imel kaj novega. Nekoč je bral, da ni bilo za Gospoda Jezusa, ko se je rodil, nikjer prostora razen v hlevu. Zelo ga je žalostilo, da je moral Sin Božji ležati v jaslicah na slami med živino, prav kakor on nekdanj pri županji.

O, tisto pa je Martinku posebno ugajalo, ko je bral, kako je šel Gospod Jezus, ko mu je bilo dvanajst let, prvi-krat daleč v tempelj, ker v Nazaretu, kjer so stanovali, ni bilo hiše Božje. Toda ker je tam v Jeruzalemu bilo veliko ljudi, se je Jezus svoji materi izgubil, in ona ga je žalostna iskala tri dni in vsakega je vprašala, če ga ni videl. Že se je Martinko tresel od strahu, da ga niso našli; a silno se je razveselil,

ko so ga nazadnje našli v templju. Zakaj Ga ni precej mati iskala v templju? Saj bi bila morala vedeti, da Ga ne bo drugod. Često, vsak dan je bilo tisto potovanje Jezusovo Martinku v mislih. Če je Gospod tako daleč potoval čez hribe in doline, gozde in travnike, gotovo si je tupatam utrgal kakšno cvetlico, in v hribih je sedel v senco z drugimi in počival. Predstavljal si Ga je, kakor da je šel po poti mimo njega, čez Brezovko do Raševega in iz Raševega daleč, daleč naprej.

S takimi mislimi je Martinku čas hitro potekal, in ko se mu je poljubilo, je zapel, da je po gozdih odmevalo.

Ko je nekoč pel: „Kje si, Jezus Krist, Zveličar ljubljeni, kje Te najdem in mir tvoj zaželeni?“ se je tako razlegalo po hribih, kakor bi besede podajal hrib hribu, da bi le gotovo slišal Jezus, po katerem je Martinko toliko hrepenel. Nehal je peti in dejal: „Saj že vem, kje si, moj Gospod Jezus, in ničesar bi ne maral, samo da bi Te kmalu videl! Pa vem, da prideš zopet, ali kdaj boš prišel, zvečer ali rano?“

„Rano,“ so slovesno odmevali gozdovi, in še enkrat: „rano“.

„Prideš torej prav gotovo?“ reče smehljaje Martinko, in gozd je rahlo odgovoril: „Gotovo“.

*

Tisto leto Martinko ni več plel košev ob nedeljah. „Živino moram pasti zavoljo ljudi, ki to zahtevajo, in tudi zavoljo živine,“ je razložil Jošku, „če bi pa koše plel, bi jih pa svojevolsko in s tem bi razžalil Boga. Ko ne morem v cerkev, bom pa v hribih posvečeval Gospodov dan, saj me Gospod Jezus tudi tukaj sliši.“

Kmetice, ko so ga videle čedno oblečenega v nedeljo, so mu očitale, da si bo obleko raztrgal.

„Tetica, saj je tudi v hribih nedelja“, je rekel grobarjevki.

„Seveda, pa te tam živa duša ne vidi.“

„Bog me pa vidi, tetica, in odkar vem, da je zapovedal, da bodi eden iz sedmih dni prazničen, Mu ne morem več delati nečasti z umazano obleko.“

Grobarjevka je izprevidela, da ima deček prav; večkrat, ko je v nedeljo hotela obleči umazano obleko, se je spomnila njegovih besed in se oblekla snažno.

Na zgornji strani vasi je umrla mlinarica; Martinku je volila volnato

ruto za okoli vratu. Ni bila več nova, pa dečkoma se je zdela zelo lepa, ker so bili na njej šopki in cvetlice. Ob nedeljah jo je jemal Martinko s seboj v hribe; tam jo je pogrnil na pečino in nanjo je dejal Novi zakon, da je bilo videti kakor oltarček. Tu je molil, prepeval in bral sv. pismo. Tako je praznoval vsako nedeljo dopoldan sam, popoldan pa z Joškom.

Ko je končno skušnja minila, sta dečka zopet živela kakor prejšnje leto. Skupaj sta rezala šibe, Martinko je plel koše in Joško, kadar mu ni bilo treba paziti na živino, je iskal jagode, gobe, maline, kopinšnice ali kar je ravno bilo, in nosil naprodaj. Skoraj dva tedna je nosil kovčeg za gospodom inženirjem, ki je nekaj meril v hribih. Imel se je pri njem prav po gosposko in naposled je še dobil od njega dva nova srebrnagoldinarja.

Dečka sta ju pridela k denarju, ki sta si ga prihranila od izkupička za gobe in maline. Poprosila sta grobarjevko, in kupila je Jožku za tisti denar novo obleko in dala popraviti škornje. Kakšno veselje sta imela, vam ne morem popisati. In kdorkoli ju je videl, se je ž njima veselil; še celo Bundaš si je

natančno povohaval svojega tovariša Jožka in ga pregledoval, kakor da bi se moral nanj šele navaditi v tej novi obleki. Saj je bil itak zal fantek.

Neko nedeljo je odprl Martinko svoj Novi zakon ob zadnjem koncu. Bral je 21. poglavje v Razodetju sv. Janeza: „In videl sem novo nebo in zemljo novo.“ Od veselja je ves zardel. Tu je bilo ravno tisto, kar je že dolgo iskal, po čemer je hrepenel. Saj tisti tujec, ki ga je naučil, da „tako je Bog ljubil svet,“ mu je pravil o novi zemlji in o novih nebesih, češ, da je o tem pisano v Novem zakonu na koncu. Zdajle ni nehal Martinko brati, dokler ni prebral poglavja do konca in še polovice naslednjega.

O, kakšna krasota na tej novi zemlji! Ni bilo napačno, da je vselej mislil, da mora biti tam, kjer Bog prebiva in kamor jemlje ljudi, svet veliko lepši. Sedaj je bral, da bo na novi zemlji veliko mesto, sezidano iz samega žlahtnega kamenja. In tisto mesto ima dvanajstero vrat, vsaka vrata iz enega bisera, in ulice mestne so čisto zlato. Sredi mesta teče reka, to in ono stran reke pa je drevje, ki daje sad dvanajstkrat v letu. A cerkve ni v tistem mestu nobene, kajti sam Gospod Bog tam

prebiva in govori z ljudmi. In tamkaj ima Gospod Jezus zlati prestol svoj in je Kralj tistim, ki jih Bog jemlje k Sebi. Tam se izprehajajo in Mu služijo in vidijo Njega in Boga. Bog je med njimi in oni bodo ž Njim vekomaj. O, kakšna krasota!

Martinko se ozre proti nebu: oblaki so plavali nad Brezovko, solnce je sijalo čez nje, in bilo je videti kakor taka zlata vrata v tisto krasno mesto na novi zemlji. Toda ko zopet pogleda v Novi zakon, vidi, da je pisano, da pridejo v tisto mesto, samo kateri so zapisani v Jagnjetovi knjigi življenja. Prepade ga strah: „Kdo ve, če sem tam zapisan?“ Spusti se na kolena in prosi: „Gospod Jezus, Ti si rekel, da nam daš vse, česar Te bomo prosili. Torej Te lepo prosim, poglej precej v Svojo knjigo življenja, če me imaš v njej zapisanega, in ako ne, Te lepo prosim, zapiši moje ime „Martin“ in kako se je moj oče pisal, saj Ti to gotovo veš. Da ne bo kakšna pomota, ko bodo tvoji angeli klicali imena, ker je več Martinov tudi v Raševem; in jaz bi tudi ne vedel, kdaj bi se oglasil. In jaz čem vendar priti k Tebi in Ti tam večno služiti, zato, ker si me ljubil in tudi umrl za mene.“

„Amen!“ odgovorili so gozdovi slovesno. In Martinko je verjel, da je njegovo ime že zapisano, da torej ima tudi on že pravico iti v tisto mesto ter gotovo pride tja, kjer so vrata iz bisera in ulice iz zlata. Vsak dan je imel v mislih Gospoda Jezusa, kako se izprehaja med zveličanci ob reki vode življenja in angeli Mu hvalo pojo in skozi vrata prihajajo ljudje iz vsega sveta, da bi Mu služili.

„Ah,“ vzkliknil je Martinko, „ah, kako bo, kadar tja pridem tudi jaz! Me li bo precej videl in spoznal? A jaz Ga spoznam takoj, ker On bo najlepši izmed vseh in na glavi Njegovi bo najlepša krona!“

„Nič se ne boj!“ je tolažil Martinko Joška, ki se je zelo prestrašil, ko se jim je začela stena v kuhinji kar sama od sebe podirati, „saj tu itak ne ostaneva dolgo. Gospod Jezus nama je šel pripravljat domovje v svojem lepem mestu. Ako bi ne imel dosti prostora za obadva, vzamem te zopet k sebi, in bova tam skupaj stanovala kakor tukaj“.

*

Ko se je stena res podrla, sta bila dečka v hribih. Še v izbo nista mogla.

Ljudje so se bali, da se bo vsa kočica nanju zrušila, in so jima svetovali: „Rajši spita zunaj!“ Ubogala sta in spala v kolnici in Bundaš zraven.

Tisto leto je bilo deževno, in Martinko je imel veliko preglavice z živino. Moral je paziti, da se krave preveč ne napasejo mokrega, pa vendar da ne pridejo lačne v hlev. Tudi je zdaj imel več ovac in so se mu rade porazbegnile. Še dobro, da jih je Joško znal prešteti, drugače bi jih bila dostikrat prignala domov premalo.

Neki večer so Joška predolgo zadržali v gozdarjevi hiši in ga še poslali s pismom v vas, zato je moral Martinko sam gnati domov. Dvakrat, trikrat je preštel ovce, so li vse skupaj. Čudil se je po potu, da je bila živina danes tako nemirna; toliko se je moral mučiti ž njo, da še brati ni utegnil več nego dve vrsti. Pa ene vrste ni razumel: „Sin človekov je prišel iskat in zveličat, kar se je bilo izgubilo.“ Kaj je neki prišel iskat Gospod Jezus? Ljudi? In če ljudi, zakaj jih je iskal? O, da bi mi to kdo razložil!

V take misli zatopljen, je dospel s svojo čredo v vas. Vsaka kmetica je odgnala svojo živino; ene ovce pa ni bilo, in ta je bila mlinaričina.

„Ti . . . tepec!“ je klela jezna žena in ga obsula z vsemi psovskami, kar jih je vedela; „to je zahvala, da sem ti preživljala Joška! Kdo ve, kaj sta na paši

uganjala, jaz pa imam škodo!“ Strašno grdo ga je zmerjala.

Martinko stoji ves otrpel. Hudo mu je, da je razžalil mlinarico, še bolj pa, da je izgubil ovčico. Kaj bo revče tam počelo, čisto samo?

Obrne se Martinko in teče nazaj proti hribom. Mesec se je pokazal ob vzhodu kakor velik krožnik, kakor da bi hotel reči: „Le srčen bodi, Martinko, bom ti že pomagal. Le išči in jaz ti bom svetil!“

Žalost za izgubljeno ovco je dala Martinku moč. Teče, kolikor more, in se ustavi šele pri seči, ves moker od pota. Nekoliko trenutkov poleži na tleh, dokler se mu srce ne pomiri. Potem začne klicati na ves glas: „Na, ovčica, na, na, na!“ Kliče dolgo, a zastonj, vse je tiho. Kliče v velikem strahu, kliče z jokom. Končno se oddaleč oglasi žalostno: „Me-e-e!“

„Ovčica, moja ovčica!“ je veselo zavpil in letel čez trnje in goščavo, čez jarke, prek potoka, čez pečine, drevje in korenine. Tam je padel, tu se je zbodel v bose noge, a ni se zmenil za to. Iskal in klical je, dokler je ni našel, ali kje? Mesec je posijal v tisti kraj, globoko med skalovjem in grmovjem je ležala ovčica; trnje se ji je zabodlo v volno, da še vstati ni mogla. Če ne bo šel ponjo, gori sama ne pride, mora poginiti.

Martinko obstoji; notranji glas mu je rekel: „Sin človekov je prišel iskat

in zveličat, kar se je bilo izgubilo.“ Ah, zdaj je razumel! Prav kakor ta ovčica ne bi nikoli mogla priti gori po lastni moči, tako tudi niso mogli grešni ljudje priti v nebesa. Ovčico drži trnje, ljudje pa so ujeti v grehih, ki so jih storili, in vlada nad njimi hudobni duh in smrt. Zato je prišel Gospod Jezus in jih ljubeznivo klical; in katera ovca se mu je odzvala, njo je iskal in našel in nesel domov. „Tudi mene je našel, tudi mene nese domov, tudi mene!“ Sedaj je Martinko razumel one besede.

Plazil se je po pečini doli za ovčico. Ali, o groza! nagloma mu izpodleti kamen izpod nog. In da ne bi padel na ovčico in je ubil, se je držal trdno z rokami. A kamen pod desno roko se je odkrhnul. „Ako mi še kamen pod levo roko izpodleti, mi gotovo ubije ovčico“, mu šine v glavo, in v strahu za ovčico se mu izmakne tudi druga roka. Zazvoni mu v ušesih, pred očmi mu je vse črno in potem — je vse tiho. Kako dolgo, tega Martinko ni vedel.

Naenkrat občuti nekaj toplega na obrazu in zasliši posebno žalosten glas. Razpozna, da Bundaš cvili. Začuje pa še drugi glas in se napenja, da odpre oči.

„Kje pa sem?!“

Nad njim je stal Bundaš, zraven njega v trnju je ležala ovčica in mirno prežvekovala. Na nebu gasnejo zvezde in se dela dan; gori na pečini kleči Joško in joče. Martinko se spomni, kaj se je nocoj zgodilo.

„Padel sem včeraj s pečine“, reče sam sebi, „in ako bi se bil ubil, zgodilo bi se mi bilo kakor Gospodu Jezusu. Tudi On je iskal in našel, a pri tem umrl. On je moral umreti za svoje ovce. In kakor sem se jaz sedaj zbudil, tako se je On zbudil tretji dan, in odtedaj more iztrgati svoje ovce pogubljenju in jih jemati k sebi, kakor jaz to ovčico“.

Ako bi ne bil Joško gori jokal, bi bil Martinko zopet zaspal; taka dre-mota ga je posilila. Ali po vsej sili se je vzdignil in z veliko težavo nesel ovčico na pečino. In Joško mu je povedal, da ni mogel zvečer zaspati ter kako sta ga z Bundašem iskala in našla, ker se nista mogla prej pomiriti.

*

Težko je prišel Martinko v vas. Od včeraj opoldan ni nič jedel, potem se je toliko utrudil z živino in spotil in zvečer padel s pečine in ležal do jutra,

in rosa ga je omočila. In vendar ne bi bil dal za ves svet tega veselja, da izroči mlinarici ovco živo in zdravo. O, kako se bo veselila! Ali namesto zahvale ga je mlinarica še enkrat pokarala, pa tudi druge žene so godrnjale, da gre tako pozno po živino, in so mu grozile, da ne sme kaj takega nikoli več storiti. Zato se mu je grozno užalilo, kakor še nikdar ne. Težko je prišel iz gozda, pa še stokrat teže je šel nazaj. Tam je pustil živino Jošku in Bundašu, naj jo čuvata, sam pa je legel na pečino. O, da bi bila mlinarica zdaj videla njegovo žalostno obličje, bi bila obžalovala, da mu je očitala očeta in mater, da mu je rekla: „Tujec je pri nas in nam dela le škodo.“

Zaman je Joško poskušal Martinka utolažiti in razveseliti. Tudi petje ga ni veselilo, in ko je Joško bral iz sv. pisma, je pač poslušal, a razgovarjal se ni o tem kakor navadno. Tako je šlo drugi in tretji dan.

V nedeljo je dovolil Jošku, da sme iti ž njim na pašo. In ko sta hotela brati, se mu je knjiga odprla ravno tam, kjer se pripoveduje, kako so judje hoteli s kamenjem posuti Gospoda Jesusa, ker je ozdravil bolnika v soboto. Tedaj je

Martinko vzdihnil: „Tudi tebe so hoteli umoriti, ker si človeka rešil smrti. Mene so samo zmerjali, čeprav sem ovco prinesel nazaj, in še tega ne morem pozabiti! Pa odpustim mlinarici, kakor si ti odpustil.“

Martinko se je bridko razjokal, in ko se je izjokal, je bil zopet dobre volje. Na živino je pazil še bolj kakor prej in proti Jošku je bil sama dobrota. Ljudi je prijazno in smehljaje se pozdravljal, kakor po navadi. Samo eno je bilo drugače. Martinko ni mogel na nobeno drevo plezati in na pečino le z veliko težavo, in ko je gnal živino v hribe, je trikrat po poti počival. Jedel ni skoraj nič, le dosti vode je pil. Obraz njegov je bil bled, kakor da ni solnce nikoli vanj sijalo, in oči so se mu svetile kakor dve zvezdi.

Tisto jesen sta morala zapustiti pašnike prej nego sicer. Joško se je veselil: „Zopet bova hodila v šolo skupaj in gospod učitelj naju posadi v eno klop, ker ti že marsikaj znaš.“

Ko sta bila zadnjikrat v hribih, velel je Martinko Jošku, naj spravi čredo skupaj; sam pa je stal na tisti pečini, kjer je bil mnogo ur samotnen preživel v premišljevanju: Ali je vedno bilo vse

tako? — In če ne, kdo je naredil vse?
— Kje pa prebiva Bog — in kam jemlje
ljudi, kadar umrjejo?

Danes tega več ne vprašuje, danes
že vse ve. Tudi to, da nekdam ni bilo
ničesar na zemlji, da še zemlje ni bilo,
le Bog sam je bil. In najprej je Bog
ustvaril nebeške svetove in zemljo in
potem v šestih dneh naredil vse, kar je
na zemlji. On prebiva v nebesih in ljudem
je dal zemljo. Ljudje pa so bili ne-
marni in hudobni in so se mu izneverili.
A Bog jih je tako ljubil, da je dal
edinorojenega Sina svojega, da se ne
pogubi, kdorkoli vanj veruje, ampak da
ima večno življenje. Ljubi Sin Njegov
je prišel na svet iskat in zveličat, kar
je bilo izgubljenega. Na križu je umrl
za svoje ovce in tako jih je rešil več-
nega pogubljenja. Potem je vstal iz
mrtvih in je šel v nebesa k Očetu svo-
jemu. Tamkaj je velel zgraditi mesto,
ki mu ni enakega na svetu. In kadar
bo za vsakega domovje pripravljeno in
kadar bodo vse ovce njegove zapisane
v knjigi življenja, tedaj zopet pride in
vzame jih k sebi vse, da bi bile, kjer
je On, in mu služile vekomaj. Vedel je
tudi, da velja tisto, kar pravi pesem:

Če hočete k meni priti,
za menoj je vam hoditi!

ker kdor hoče v nebesih Jezusu služiti, mora se podati v Njegovo službo že na zemlji. Martinko je zahvalil Boga, da mu je dal vse to spoznati ter da ni nikomur treba v krščanski deželi živeti brez Boga, ker more zvedeti resnico o Njem. Kdor le prosi Boga, temu On pokaže bodisi po ljudeh ali po sv. pismu pravo pot do zveličanja.

Potem se je Martinko oziral po hribih in gozdovih, po krasnem svetu. Dolino je ogrinjala megla, kakor ko se nevesta zavije v svojo svatovsko tenčico. Solnce je po hribih sijalo in v slovo poljubovalo Martinka na lice. Videlo ga je danes zadnjikrat v hribih, in do spomladi je še dolgo. Rumeno, rdeče in črno listje je padalo na zemljo in po gozdih je tako žalostno šumelo, kakor da bi nesli kakšnega visokega gospoda k pogrebu. Zdelo se je, da mu kliče vsako peresce: „Lahko noč, Martinko! ne bomo te nikoli več videli!“

In ko se je Martinko ločil od hribov, se mu je storilo milo in tesno pri srcu kakor še nikdar ne. Roke je razprl, kakor bi hotel objeti ves svet in solze

so se mu ulile iz oči: „Z Bogom tu ostanite!“

Nato je stopal doli za čredo, in ko so prišli ven iz gozda, se je vedno oziral nazaj, dokler se je še videla seč.

*

Prišla sta domov. Martinko ni hotel večerjati, čeravno jima je dala županja dva dobra štruklja. Prosil je Joška, naj mu rajši še enkrat prebere, kar sta na paši brala, tisto besedo Gospoda Jezusa: Jaz sem kruh življenja: kdor prihaja k meni, ne bo nikoli lačen, in kdor veruje v me, ne bo žejen nikdar. To je volja Očeta mojega, da ima večno življenje vsak, kdor vidi Sina in veruje vanj, in jaz ga obudim poslednji dan.

Potem sta molila in legla spat. A Martinko je samo dremal. Bila je zelo mrzla noč. Kjer je še bila kakšna cvetlica, je morala zmrzniti. Luna je svelila v kolnico na oba dečka, zvezde so se okoli nje lesketale kakor zlate solze na nebu. Dà, bilo je zelo mrzlo.

Nagloma se Martinko zdrami; čutil je mraz. Ležala sta skupaj, odeta z Joškovo odejo, in Joško je kašljal v spanju. „Menda ga zebe“, si misli Martinko,

„odeja je premajhna za oba, naj jo rajši ima sam; jaz že nekako noč pretrpim.“

Martinko je zakopal tovariša dobro v odejo, sam pa se je skrčil pod stari plašč. A bilo je, kakor da ne bi ničesar imel na sebi. Začela ga je zima tresti, da so mu zobje klepetali, in bodlo ga je po vsem životu, v prsih, na strani, v hrbtu, da ni vedel, kaj bi začel.

„Joženko!“ kliče na vso moč, a nobenega glasu ni mogel spraviti iz grla, „prosim te, odeni me z odejo, meni je tako slabo!“

Joško pa ne sliši, le spi in spi.

„Tako spi, Gospod Jezus, kakor tvoji učenci, ko si jih najbolj potreboval na vrtu v Getsemani“, je tožil Martinko Gospodu.

Veliko dobrega je storil Jošku, dostikrat je bil lačen zaradi njega; ta pa zdaj spi in nič ne sliši, če ga Martinko še tako milo prosi.

„Gospod Jezus, meni je silno slabo, in nimam nikogar, da bi me odel, in sam se ne morem geniti več. Ne zapusti me, moj Gospod Jezus, pomagaj mi!“

Komaj je to izrekel, so se mu zagreli vsi udje, da se je ves potil. Nato je zaprl oči in zaspal.

Bila je enajsta ura pred polnočjo. Grobar, ki je bil tudi nočni čuvaj, je ravno zatrobil in hotel iti domov spat do ene po polnoči. Ali kakor da bi ga nekaj vleklo pogledat, kako je kaj z dečkoma. Večkrat ju je gledal, ko sta spala. Včasih se je oklepал Martinko Joška in sta tako skupaj spavala obraz proti obrazu, srečno se smehljaje, kakor dva cesarjeviča v svilnati postelji. Veselje ju je bilo pogledati.

Grobar se je ustavil ob kolnici. Mesec je sijal na dečka. Joško je bil do ušes zavit v odejo, kakor da bi ga bila dobra mamica prikrila. Martinko pa je bil poleg njega skrčen in odet s starim plaščem. Čelo in lice mu je gorelo kakor ogenj, oči pa so se mu čudno svetile.

„Martinko, ali ne spiš? Kako pa ležita? Joško ima vso odejo, ti pa nič!“.

A deček ne odgovori, gleda ga samo in se smehlja. Do smrti ne pozabi grobar tistega smehljaja. Grobar sleče svoj plašč in odene ž njim Martinka.

„Martinko, kaj ti pa je, zakaj pa nič ne govoriš, me li ne poznaš?“

Deček zmaja z glavo in reče: „On bo zdaj kmalu prišel, ga čakam“.

„Koga čakaš?“

„Sina Božjega! pride po mene. Zdaj že grem čez tisto veliko vodo, da mi sega do prsi, pa do srca... Ali nič se ne bojim“.

Grobarja so oblile solze. Martinko je z nekim nevidnim govoril:

„Si li že prišel? Bodi mi srčno pozdravljen! Ti me vodiš, kako si dober! Jaz se ne morem držati več, ker me vse boli... Ovčica je ležala tako globoko in jaz sem padel zavaljo nje in silno sem se pobil... In so me še zmerjale! Pa ne jezim se, saj so mi bili

vedno dobri, zelo dobri, čeravno sem bil tujec...Gospod Bog naj jim povrne, da so me zredili in tudi Joška so mi dali. Dobro nama je bilo na svetu, ker sva se rada imela. A zdaj pojdem še rajši s teboj. Vem, da si mi ob strani, in tam te bom od obličja do obličja gledal, kaj ne, Gospod Jezus? Moj ljubi Gospod Jezus!“

Nasmehljaj se je in zaprl oči.

Grobar je tekel po svojo ženo, prenesla sta dečka v svojo sobo. Prišle so tudi druge žene, dasi je bila noč. Potrkal jim je grobar na okna, rekoč: „Katera ste krščanska duša, pridite! Martinku se je nekaj zgodilo“.

Ali Martinko ni nobene izmed njih spoznal, še celo Joška ne, ki je zraven njega klečal in se milo jokal kakor takrat na pečini; siloma soga morale spraviti stran od postelje, da so mogle do Martinka.

Žene so vse mogoče poskusile.

„Če mu ne bo bolje,“ veli mlinarica, „pošljemo zjutraj po zdravnika“.

Medtem so mu napravile čaja iz zdravilnih rož; s tem se je nekoliko okrepčal in se je ozrl po ženah:

„Za vse se vam presrčno zahvalim. Ali“, je dejal s slabim glasom, „živel sem brez Boga na svetu . . . in ve ste

mного vedele o Njem . . . pa nobena izmed vas mi ni nič povedala . . . in," je rekel žalostno, „ve same živite, kakor bi ne bilo Boga, in verujete, kar ni resnica . . . Ko umrjem, mi ni treba denarja dajati za prevožnjo . . . Gospod Jezus me zastonj prepelje . . . in ne bojte se, da pridem vas strašit . . . ne pridem nikoli . . . je zelo daleč, ne poznam pota nazaj . . .“

Žene so poslušale; saj je govoril kakor sv. pismo.

„Ne boj se, Martinko,“ izpregovori grobar, „ne boš še umrl. To bo že prešlo kakor je prišlo, in ti boš dalje pasel naše črede.“

„In lepo obleko ti damo narediti,“ obljubljujele so žene, „in Joška si lahko obdržiš za malega pastirja, in tudi njemu bomo kupile obleko in vaju oba oskrbele.“

„Čez zimo bosta stanovala pri meni“, reče mlinarica, „da vaju tukaj ne bo zasipalo; in v spomladi vama hišico popravimo ali pa sezidamo novo.“

„Meni je že domovje pripravljeno . . . in se vam zahvalim za vse dobrote . . . lepo vas prosim, vzdignite me!“

Žene so ga vzdignile in mu glavo podložile.

„Spanec ga popada,“ reče grobarjevka. „Zaspal bo.“

Z veliko težavo je odprl oči. Joško se je spustil k njemu na tla in bridko jokal.

„Ne jokaj,“ ga tolaži Martinko in mu položi vročo roko svojo na glavo — drugo mu je lizal Bundaš —, „ne jokaj! Tako je Bog ljubil svet, da je dal Sina svojega edinorojenega, da se ne pogubi, kdorkoli veruje vanj, ampak da ima večno življenje . . . tudi ti . . .“

Zaman so čakale žene, da bo še več govoril. Vzdihtnil je globoko in zaspal.

„Pustite ga pri miru,“ veli grobar. „Naj spi, potem mu bo bolje.“

Ravno se je začelo daniti. Grobarjevka pogleda mladeniča.

„Tetica,“ zavpije proti Hudčevki, „Martinko ne diha več.“

Ah, res se je zgodilo, kakor so napovedovali gozdovi: Gospod Jezus si je prišel po Martinka rano. Prav je bilo, da se je solnce poslovilo od njega včeraj; nikoli več ga ne bo videlo.

*

Ko so pred 15 leti pokopali Martinkovo mamico, je šla za njo množica

ljudi kakor za bogatinko, ali takega lepega pogreba, kakor je bil Martinkov, niso Raševljani nikoli videli. Vse deklice iz vasi so ga spremljale z venci na glavah in v belih oblačilih. Vsi mladeniči so ga hoteli nesti. Gospod učitelj je prišel z vsemi učenci k pogrebu. Ker je Martinko imel šolo v toliki časti, so tudi njemu izkazali čast, kakor se spodobi. Na rakev so mu deli venec iz samega rožmarina in drugega z lepimi trakovi na križ. Za rakvijo je šel revček Joško, odkrit. Položili so Martinka zraven njegove matere. In ko je grobar zasipal jamo, so se mu solze ulile kakor še nikdar.

„Naj ti bo zemljica lahka, Martinko!“

Pride spomlad, pride, travniki in gozdovi bodo zeleneli; čakali bodo Martinka, da prižene raševljansko čredo na pašo, ali zaman. Ne pride več. Odšel je v daljno deželo, kjer vidi Boga in Gospoda Jezusa. Sedaj se izprehaja tam, kjer daje drevje dvanajstkrat na leto svoj sad, kjer ni smrti, ne revščine, ne bolečine več, ampak samo veselje, angelsko petje in zahvaljevanje Boga; v tistem prelepem mestu, kjer so vrata iz biserov in ulice iz čistega zlata in hiše iz dragega kamenja.

Raševljani so pokopali Martinka in jokali za njim, ker njemu enakega pastirja, ki bi toliko ljubil Boga in spoštoval ljudi in skrbel za živino, niso dobili nikdar več.

Za Joška je skrbel Bog.

Narodna in univerzitetna
knjižnica

© NUK

00000445293

